

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ!

ДО 60-РІЧЧЯ
ЛЕОНІДА ВАСИЛЬОВИЧА
СУБОТІНА

Цього року, на зламі квітучої весни та спекотного літа відомому вітчизняному археологу, невтомному досліднику енеоліту та бронзового віку України, кандидату історичних наук Леоніду Васильовичу Суботіну виповнилося 60.

Л. В. Суботін народився 26 травня 1936 р. в м. Ростові-на-Дону у родині військовослужбовця. Дитинство пройшло, головним чином, на Далекому Сході та в Середній Азії. З 1946 р. — на Україні: деякий час в Донецькій області, а потім на Одещині (села Новоселівка та Делень Арцизького р-ну, м. Білгород-Дністровський, м. Рені). Навчається в Одеському художньому училищі, з 1955 р. служба в армії та робота в м. Болграді, а з 1969 р. — в Одесі.

Працюючи в Болграді, Л. В. Суботін починає своє навчання на історичному факультеті ОДУ, створює на суспільних засадах Болградський історико-краєзнавчий музей (нині філія Одеського історико-краєзнавчого музею), працює виклада-

чем креслення та малювання в середній школі № 2, організовує шкільний краєзнавчий загін «Юний археолог», який незабаром розрісся в міський клуб.

У 1962—63 рр. у складі археологічної експедиції АН СРСР під керівництвом Т. С. Пассек та К. К. Черниш, проводить перші самостійні археологічні дослідження на багатопалатному Болградському поселенні. Знайомст-

во з цими видатними дослідниками, а також з молодим, але вже тоді відомим археологом І. Т. Черняковим, і визначило подальшу долю Л. В. Суботіна. Продовжуючи працювати в м. Болграді (вчитель, директор районного Будинку піонерів та школярів, завідуючий відділом культури, штатний директор історико-краєзнавчого музею), увесь вільний час він присвячує археології.

У 1962 р. стає членом Одеського археологічного товариства, з 1963 р. проводить самостійні археологічні розвідки в Болградському, Ізмайльському та Ренійському районах Одеської обл. У 1964—1966 рр. бере активну участь у роботах щойно створеної Дністро-Дунайської новобудовної експедиції ІА АН УРСР (начальник М. М. Шмаглій), котра започаткувала систематичне й масове дослідження курганних старожитностей Буджацького степу. У 1966 р. Л. В. Суботін уперше отримав Відкритий лист на право самостійного проведення археологічних розкопок. У 1966—1969 рр. він проводить розкопки курганів та поселень в м. Болграді, поблизу сіл Огородне, Залізничне, Жовтневе, Виноградівка, Нагірне (Болградський та Ренійський р-ни).

У 1967 р. Л. В. Суботін закінчує історичний ф-т ОДУ й захищає дипломну роботу «Пам'ятки культури Гумельниця на території СРСР», яка отримала високу оцінку у фахівців. За рекомендацією С. М. Бібікова, у 1969 р. він вирішив продовжити своє навчання й поступає до аспірантури при кафедрі історії стародавнього світу та середніх віків ОДУ. Його науковим керівником призначається П. Й. Каришковський.

У 1972 р. Л. В. Суботін успішно закінчив аспірантуру, а у 1975 р. захистив в ІА АН СРСР кандидатську дисертацію «Болградський варіант енеолітичної культури Гумельниця». Після закінчення аспірантури працював науковим співробітником в Одеському археологічному музеї АН УРСР, з 1976 р. — у відділі археології Північно-Західного Причорномор'я (спочатку молодшим, а з 1984 р. — старшим науковим співробітником). З 1990 р. — зав. відділом наукової обробки та зберігання матеріалів Одеського археологічного музею НАН України.

У роки навчання в аспірантурі та подальшої роботи в археологічних установах України, Л. В. Суботін постійно брав участь в експедиціях ОДУ, ОАМ, ІА АН УРСР та АН МРСР, очолюваних А. Г. Загинайло (1972, розкопки курганного некрополя Ніконія), І. Л. Алексеєвою (1971 — Жовтневий курганний могильник II; 1972 — кургани поблизу м. Арциз), М. М. Шмаглієм (1972 — кургани поблизу с. Виноградівка в Арцизькому р-ні), Г. Ф. Чеботаренко (1971 — кургани поблизу с. Балабани на півдні Молдови). Паралельно очолював експедиції: 1970 — на поселенні Болград; 1971 — на поселенні Нагірне-III; 1972 — кургани в Ширяївському р-ні та поблизу с. Великодолинське в Овідіопольському р-ні; 1973 — курган в м. Білгороді-Дністровському; 1974 — курган поблизу с. Орловка в Ренійському р-ні. У подальшому очолював великі новобудовні експедиції: у 1975—1976 рр. — Семенівську, у 1977—1988 — Дунай-Дністровську.

За 35 років, відданих служінню археології, ним було відкрито 225 стародавніх поселень, досліджено 333 кургани (з 1637 похованнями), 3 поселення гумельницької культури та зроблено розріз «Троянового» валу. Надруковано 100 наукових праць, із них 4 монографії. Робота в новобудовних експедиціях значно розширила коло наукових інтересів дослідника. У різний час Л. В. Суботін займався вивченням пам'яток багатьох племен та народів, що заселяли степи Північно-Західного Причорномор'я: від мисливців мезоліту (місцезнаходження Залізничне) до кочовиків-ногайців XVI—XVIII ст.

Л. В. Суботіну поталанило відкрити, розкопати, науково осмислити й довести до наукової громадськості багато підкурганних пам'яток степового енеоліту, усатівської, ямної й катакомбної культур, культури багатострічкової кераміки, білозерської та сабатинівської культур, старожитності історичних кімерійців, скіфів, сарматів, черняхівської та балкано-дунайської культур,

поховань печенізько-торчеських й кочовиків золотоординського часу. Пам'ятки деяких культур у Північно-Західному Причорномор'ї були вперше відкриті саме Л. В. Суботіним. До них належить, наприклад, перше археологічно документоване катакомбне поховання (Семенівка, 1975), скіфське поховання VI ст. до н. е. (Огородне, 1966). У цей список з приміткою «вперше на південному заході України», слід додати унікальну пам'ятку неолітичної культури Криш поблизу с. Огородне (1967), поховання культури кулястих амфор поблизу м. Болграда (1966), поселення культури Монтеору поблизу м. Рені (1967) тощо.

Незважаючи на досить широке і різноманітне коло наукових захоплень Л. В. Суботіна, все ж головну увагу він приділяє питанням, пов'язаним з вивченням проблем епохи енеоліту — бронзи. Він є одним із провідних фахівців на Україні з цих питань.

Побажаємо ж дорогому Васильовичу, як ласкаво звать його колеги і друзі, міцного здоров'я, творчої наснаги, сонячного довголіття та добрих успіхів у всьому. Нових Вам відкриттів та звершень на теренах буджацької археології!

ДО 60-РІЧЧЯ СТАНІСЛАВА НИКИФОРОВИЧА БРАТЧЕНКА

С. Н. Братченко народився 9 вересня 1936 р. в м. Червоний Промінь на Луганщині у сім'ї простих робітників, колишніх селян, біженців у Донбас із Таганрозької округи внаслідок голодомору. Після закінчення школи у 1954 р.

поступив до історичного факультету Ростовського державного університету. Невдовзі він переходить на археологічне відділення Ленінградського університету. Перші польові сезони були проведені у Нижньодонській експедиції в Танаїсі та Кобяковській експедиціях Ростовського краєзнавчого музею та Інституту археології АН СРСР. Вже у зимку 1955 р. їм були відкриті нові поселення у пониззях Дону — Саф'янове (епохи пізньої бронзи) та М. Чалтирське (перших сторіч н. е.).

У 1959 р. після захисту диплому С. Н. Братченко працює науковим співробітником і завідувачем музею «Танаїс», філіалу Ростовського обласного музею краєзнавства, проводить перші самостійні розкопки і розвідки археологічних пам'яток у пониззі Дону та Маничу. Так, в кургані поблизу ст. Богайвська, як це стало зрозуміло зараз, було відкрито одне з перших основних поховань у катакомбі домайкопської культури. В кургані у м. Новочеркаську відкрито перше ранньокатакомбне поховання донецької катакомбної культури.

«АРХЕОЛОГІЯ», № 3, 1996 р.